

Χαρακτηριστικά,
θεμελιώδεις έννοιες,
αρχές, τρόποι και κριτήρια
οργάνωσης της
διαθεματικής προσέγγισης

Δρ Δημήτριος Γκότζος

Χαρακτηριστικά της διαθεματικής προσέγγισης

Οργάνωση σχολικής ζωής γύρω από θέματα ευρύτερου ενδιαφέροντος

Ενεργός ενεργός εμπλοκή των μαθητών/-τριών στις διαδικασίες διερεύνησης των υπό μελέτη θεμάτων.

Διαμόρφωση μαθητών/-τριών ικανών να ερμηνεύουν την πραγματικότητα

Ανάληψη δράσης από τους/τις μαθητές/-τριες

Μακρο-έννοιες της διαθεματικής προσέγγισης

«χώρος» (τόπος),
«ομάδα» (άνθρωποι),
«χρόνος» και
«αλληλεπίδραση»

Οι ασχολίες των κατοίκων ενός τόπου είναι συνάρτηση των κλιματικών συνθηκών και της γεωμορφολογίας του

Παρατηρήστε τον παγκόσμιο χάρτη και εντοπίστε τις πολικές περιοχές σε κάθε ήπειρο.

Βορειότερα από το Βόρειο Πολικό Κύκλο και νοτιότερα από το Νότιο Πολικό Κύκλο εκτείνονται οι πολικές περιοχές της Γης. Είναι περιοχές σκεπασμένες από πάγους, αφού οι ακτίνες του Ήλιου πέφτουν πάντα τελείως πλάγια πάνω σε αυτές και η θερμοκρασία είναι πολύ χαμηλή.

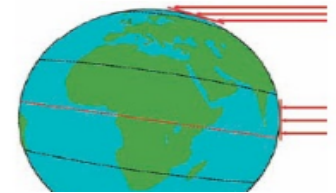
Η βόρεια πολική ζώνη καλύπτεται από το Βόρειο Παγωμένο Ωκεανό (Αρκτικό Ωκεανό). Περιλαμβάνει τις βόρειες ακτές της Αμερικής, της Ασίας και της Ευρώπης και το νησί [Γροιλανδία](#). Η νότια πολική ζώνη περιλαμβάνει την Ανταρκτική, η οποία από πολλούς θεωρείται ως η τέταρτη κατά σειρά μεγέθους ήπειρος και είναι ακατοίκητη.

Παρατήρησε την εικόνα 21.2 και προσπάθησε να εξηγήσεις το φαινόμενο της πολικής ημέρας και της πολικής νύχτας.

Ένα παράξενο φαινόμενο στις πολικές περιοχές είναι ότι η ημέρα και η νύχτα διαρκούν έξι μήνες η κάθε μια. Είναι η **πολική ημέρα** και η **πολική νύχτα**. Όταν στην Αρκτική επικρατεί ημέρα, στην Ανταρκτική επικρατεί νύχτα και αντιστρόφως.

Στις πολικές περιοχές η θερμοκρασία κατεβαίνει πολλές φορές κάτω από τους -60ο C. Η βλάστηση που αναπτύσσεται το καλοκαίρι μόνο για δύο μήνες (στις βόρειες πολικές περιοχές) είναι της τούνδρας και χαμηλότερα της τσίγκα.

Παρατηρήστε τους χάρτες και ονομάστε τις περιοχές, όπου ζουν οι κάτοικοι των αρκτικών περιοχών, δηλαδή οι Εσκιμώοι και οι Λάπωνες.

Οι Εσκιμώοι κατόρθωσαν να επιβιώσουν στο τόσο δύσκολο περιβάλλον αναπτύσσοντας έναν αξιοθαύμαστο τρόπο ζωής. Είχαν στη διάθεσή τους μόνο δέρματα, κόκαλα ζώων και ξύλο. Με τα δέρματα κατασκεύασαν ενδύματα και με τα κόκαλα και το ξύλο διάφορα εργαλεία. Είναι κυνηγοί και ψαράδες. Κυνηγούν τη φώκια και τρέφονται με το κρέας της, φωτίζονται και θερμαίνονται καίγοντας το λίπος της και ντύνονται με ρούχα που φτιάχνουν από το δέρμα της. Κατασκευάζουν τις βάρκες τους (καγιάκ) από το δέρμα της φώκιας ή από ξύλο. Για τα σπίτια τους (ιγκλού) χρησιμοποιούν κύβους παγωμένου χιονιού, το μόνο υλικό που υπάρχει άφθονο στις αρκτικές περιοχές. Οι κατασκευές αυτές τους προστατεύουν από το δριμύ ψύχος.

Οι Εσκιμώοι χρησιμοποιούν πολλές λέξεις για να εκφράσουν την έννοια του χιονιού. Ας εξηγήσουμε γιατί.

Οι Λάπωνες ζουν στη Βόρεια Ευρώπη. Έχουν συνδέσει τη ζωή τους με τους τάρανδους, από τους οποίους παίρνουν το κρέας και το γάλα για τροφή. Το δέρμα τους το χρησιμοποιούν για ρούχα και σκηνές.

Καθώς οι τάρανδοι μετακινούνται, για να βρουν τροφή σε περιοχές που δεν είναι καλυμμένες από πάγο, οι Λάπωνες τους ακολουθούν σε ατέλειωτα ταξίδια.

Βασικές αρχές της διαθεματικής προσέγγισης

Αρχή της παιδοκεντρικότητας

Διάρθρωση της διδασκαλίας με τέτοιο τρόπο, ώστε να ανταποκρίνεται στις ικανότητες και στα ψυχολογικά δεδομένα των παιδιών

Λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/-τριών

Ο/Η μαθητής/-τρια συμμετέχει ενεργά στη διδασκαλία και θεωρείται ένα άτομο που σκέφτεται, ενεργεί και δραστηριοποιείται

Αρχή της παιδοκεντρικότητας

Αρχή της παιδοκεντρικότητας

Αρχή της αυτενεργού μάθησης

Ελεύθερη τοποθέτηση
σκοπών διδασκαλίας

Αυτόβουλη εκλογή μέσων
και σχεδιασμού εργασίας

Ενεργοποίηση των
ψυχοσωματικών
δυνάμεων του/της
μαθητή/-τριας με δική του
βούληση για να επιτευχθεί
ο διδακτικός σκοπός

Αρχή της αυτενεργού μάθησης

Αυτενέργεια

Ο/Η εκπαιδευτικός οφείλει με τις ενέργειές του να βοηθά το παιδί στην απόκτηση αυτενεργού σκέψης και δράσης, ώστε αυτό να αναπτύξει τις ικανότητές του και να αυτονομηθεί

Ο παιδαγωγός πρέπει να πάψει να είναι το κέντρο της σχολικής ζωής, αλλά να βοηθά τις αναπτυσσόμενες προσωπικότητες να γνωρίσουν τον εαυτό τους δια μέσου της προσωπικότητάς του

Αυτογνωσία

Αυτονομία

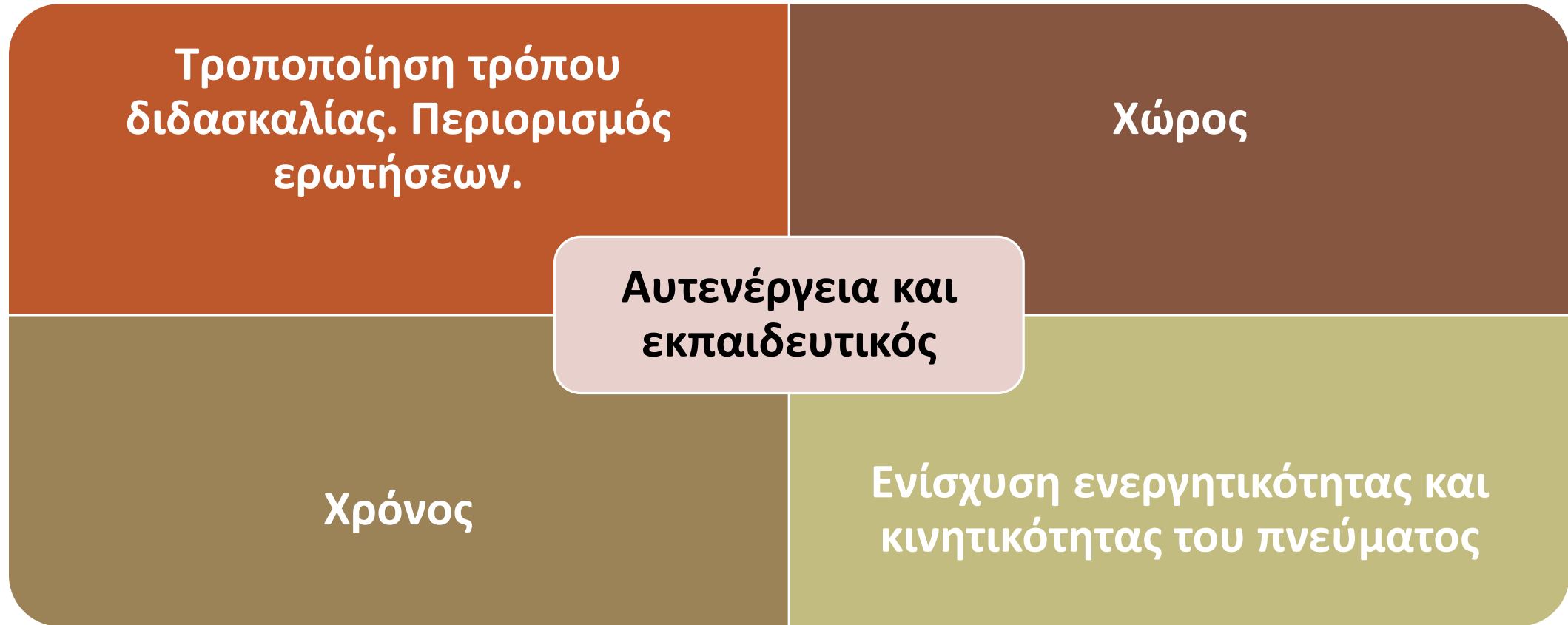
Αρχή της αυτενεργού μάθησης

Ενέργεια
χεριού

Το μαθαίνει διά του
πράττειν (Dewey, 1924)

Ενέργεια
πνεύματος

Αρχή της αυτενεργού μάθησης

Αρχή της συνδιερεύνησης

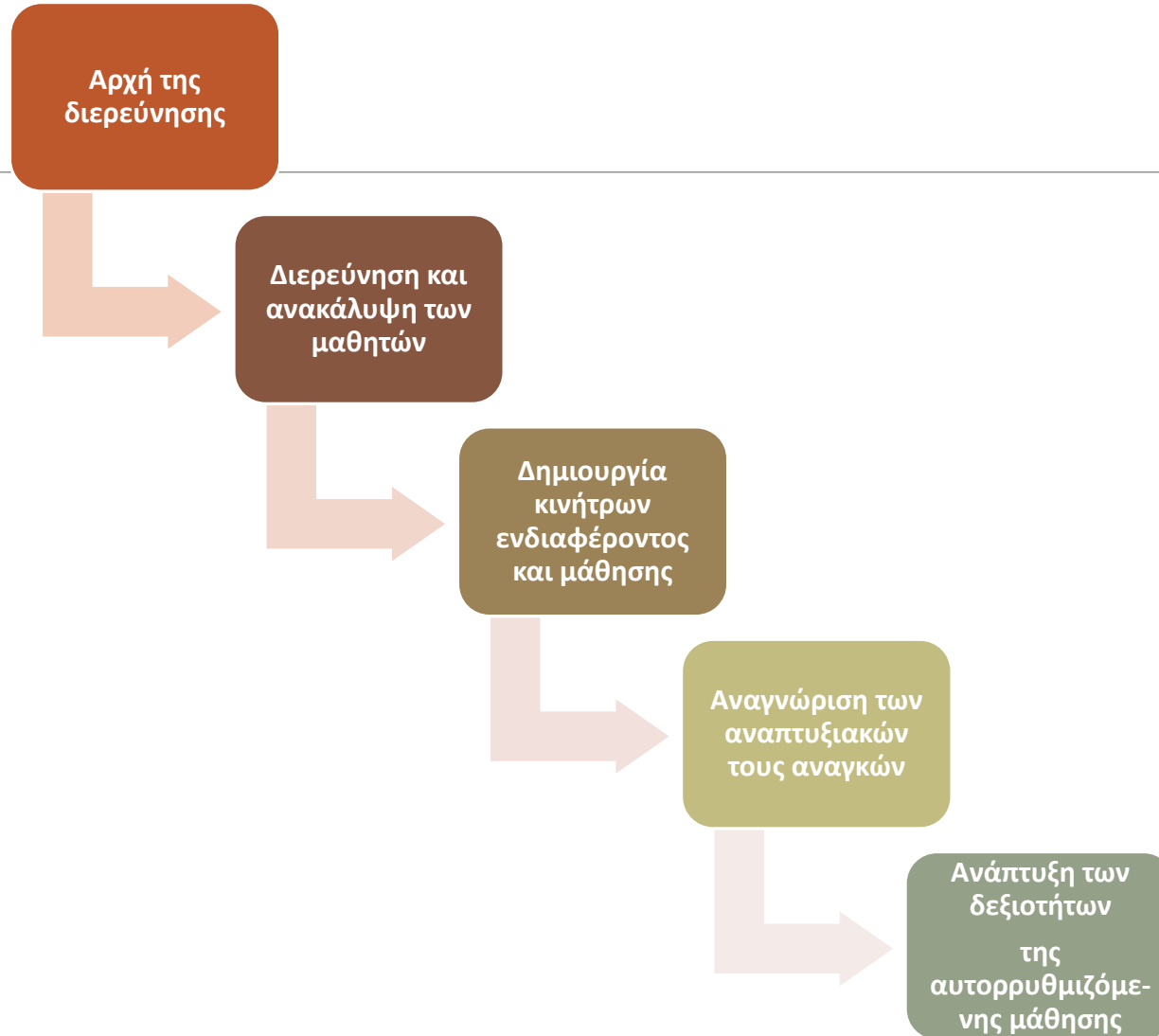

Αρχή της
διερεύνησης

Αρχή της
συλλογικής
δράσης

Αρχή της συνδιερεύνησης

Το άτομο επιλέγει, διαχειρίζεται και αποτιμά τις μαθησιακές δραστηριότητες στις οποίες συνειδητά εμπλέκεται

Αρχή της συνδιερεύνησης

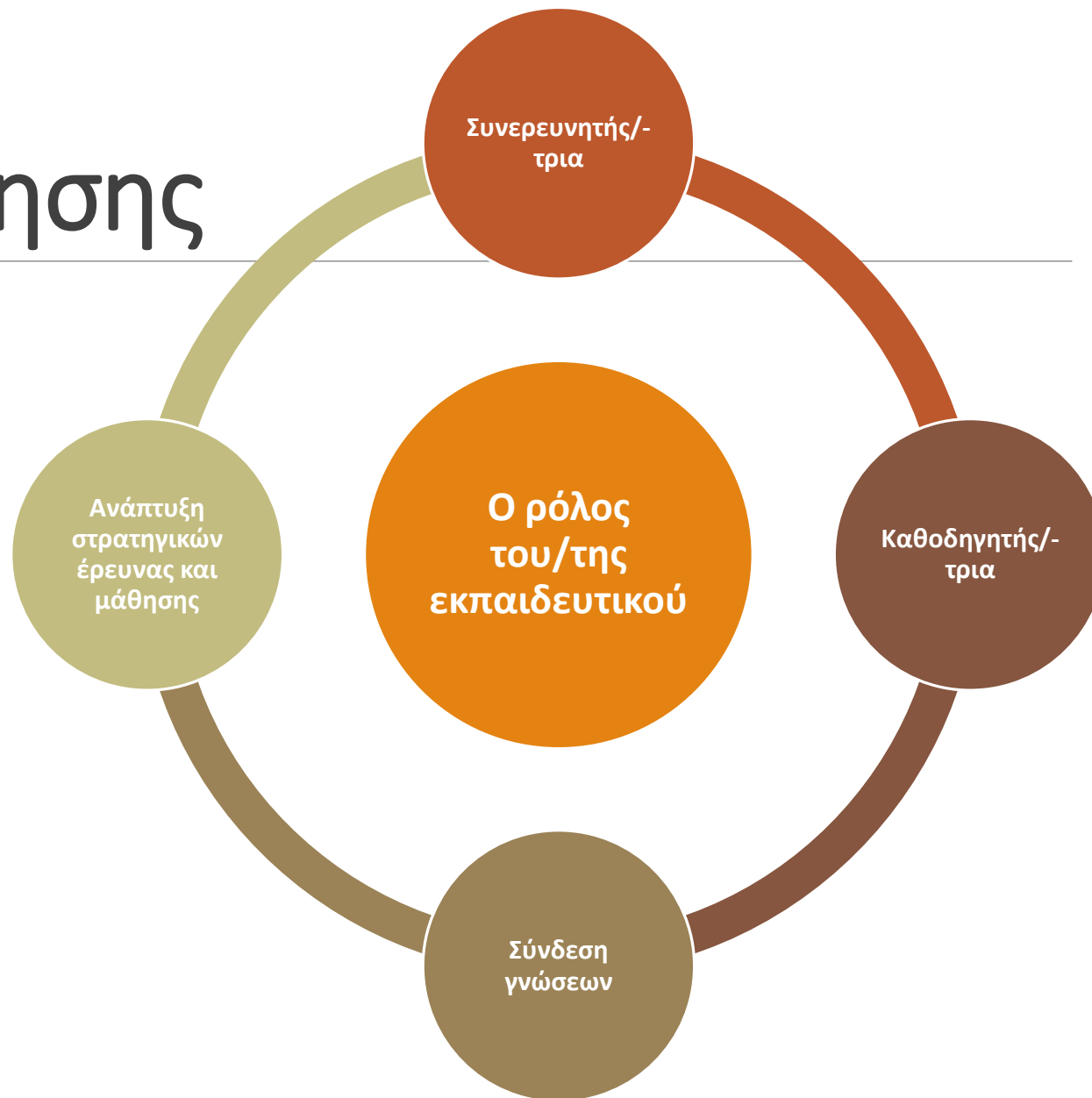
Αρχή της
συλλογικής
δράσης

**Ανάπτυξη αλληλεπικοινωνίας,
αλληλεγγύης, ευαισθησίας και δεξιοτήτων
συνεργασίας,
αλληλεγγύης και αυτορρύθμισης**

**Καταργεί τον αυταρχισμό των
εκπαιδευτικών**

Αρχή της συνδιερεύνησης

Αρχή της
συλλογικής
δράσης

Αρχή της παροχής πληροφοριών

Παροχή πληροφοριών

Επεξεργασία τους από τους/τις μαθητές/-τριες και ενσωμάτωσή τους ως γνώση

Οι μαθητές/-τριες θα πρέπει να έρχονται σε επαφή με καινούριες πληροφορίες και να ενθαρρύνονται να παρατηρούν, να αναλύουν και να χρησιμοποιούν διάφορους κώδικες έκφρασης

Σύνδεση με την αρχή της αυτενεργού μάθησης

Αρχή της ολιστικής προσέγγισης

Αρχή της ολιστικής προσέγγισης

Αρχή της ολιστικής προσέγγισης

Γνώσεις: μέρος ενός ευρύτερου συνόλου γνώσεων και όχι ένα αυτόνομο και αποκομμένο τμήμα

Παράδειγμα: Γνωριμία μιας χώρας/ενός λαού

Γεωγραφική περιοχή

Γλώσσα

Θρησκεία

Ιστορία

Καθημερινές συνήθειες - έθιμα

Τέχνη

Μουσική

Διαθεματική Διδασκαλία

Τρόποι οργάνωσης

- Με κριτήριο τη σχέση των γνωστικών έργων
 - Με επίκεντρο έναν γνωστικό κλάδο
 - Εστίαση στη μελέτη από ένα γνωστικό κλάδο
 - Οι προσεγγίσεις από άλλους κλάδους λειτουργούν επικουρικά
 - Δεν λειτουργεί η ολιστική συνθήκη
 - Εύκολο στην εφαρμογή χωρίς πολλές αλλαγές στο υπάρχον πρόγραμμα/ύλη
 - Πολυθεματική προσέγγιση
 - Παράλληλες διδασκαλίες του ίδιου θέματος από διαφορετικούς κλάδους
 - Αλλαγή μόνο στο χρονοδιάγραμμα του Α.Π.
 - Όχι άμεσες συνδέσεις απαραίτητα
 - Π.χ., κύκλος, κυκλική κίνηση, γυμναστική, καλλιτεχνικά

Διαθεματική Διδασκαλία

Τρόποι οργάνωσης

- Διακλαδική η θεματική προσέγγιση
 - Διερεύνηση θέματος από διαφορετικούς κλάδους
 - Ουσιαστικότερη μορφή διαθεματικής διδασκαλίας
 - Χωρίς χρονικό περιορισμό,
 - Ελεύθερη επιλογή θέματος από τους μαθητές που να υποστηρίζει και να υποστηρίζεται από την εφαρμογή της διαθεματικότητας
 - Άμεσες συνδέσεις, σε βάθος κατανόηση, μεταγνώση
 - Πολλή προετοιμασία, κίνητρα για δασκάλους/μαθητές
- Ενισχυμένη προσέγγιση
 - Διερεύνηση ενός θέματος μέσα από όποιους κλάδους προκύψουν, χωρίς προσχεδιασμό
 - Εξατομικευμένη - ομαδοσυνεργατική

Διαθεματική Διδασκαλία

Τρόποι οργάνωσης

- Με κριτήριο το κεντρικό προσανατολισμό του θέματος της διδασκαλίας
 - Έννοιες, π.χ., χρόνος, δίκαιο
 - δεξιότητες, π.χ., επικοινωνία, έρευνα
 - Ερευνητικές μεθόδους: σχεδίαση ερευνητικής μεθόδου για την επίλυση προβλήματος, αιτιακών σχέσεων κτλ.
 - Μεικτά θέματα
- Αλλαγές που επιφέρει
 - Αλλαγές στη συμπεριφορά του δάσκαλου
 - Παραδίδω-εξετάζω
 - Αλλαγές στους μαθητές – έχουν αναπτύξει τις απαραίτητες δεξιότητες;
 - Σχέση του σχολείου με την οικογένεια-κοινότητα, μεγαλύτερη εμπλοκή, νόημα, ουσιαστική και δημιουργική βοήθεια στους μαθητές

Κριτήρια για την επιλογή μιας διαθεματικής προσέγγισης

Εγκυρότητα μέσα στους γνωστικούς κλάδους: να έχει σημασία για το ίδιο το γνωστικό αντικείμενο

Εγκυρότητα για τους γνωστικούς κλάδους: να έχει σημασία για τη διαθεματικότητα

Εγκυρότητα πέρα από τους γνωστικούς κλάδους: το αποτέλεσμα να ξεπερνά το άθροισμα των μερών – μεταγνώση

Συμβολή σε ευρύτερα αποτελέσματα: ανάπτυξη μεταγνωστικών δεξιοτήτων – **αλλαγή στάσεων**

(Ackerman, 1989)